

Ubijen u jednoj od bezbrojnih povorki smrti što ih ustrojše komunisti

FRA JENKO VASILJ (1914. – 1945.)

► Piše: : dr. sc. fra Robert Jolić

Osnovni podatci

Fra Jenko Vasilj rođen je 2. svibnja 1914. u Međugorju. Roditelji su mu se zvali Mate i Vida, r. Sivrić. Kršten je istoga dana. Krsno mu je ime bilo Stanko, a krstio ga je fra Anđeo Nuić (međugorski župnik 1907. – 1914.). Kum mu je bio Ivan Vasilj.¹ Gimnaziju je završio kod franjevaca na Širokom Brijegu (1925. – 1934.), bogosloviju u Mostaru (1934. – 1937.) te u Strasbourgu i Lyonu, u Francuskoj (1937. – 1939.), gdje je 30. lipnja 1939. postigao licencijat. Vojsku nije služio. U franjevački red stupio je na Humcu 6. kolovoza 1931. Habit mu je obukao provincijal fra Dominik Mandić. Jednostavne zavjete položio je 7. kolovoza 1932. u ruke istoga provincijala, a svečane 18. kolovoza 1935. u Mostaru u ruke provincijala fra Mate Čuturića. Za đakona je zaređen 20. veljače 1937., a za svećenika 23. svibnja 1937., također u Mostaru. Zaredio ga je biskup mostarsko-duvanjski fra Alojzije Mišić. Čitav svoj svećenički život proveo je kao duhovni pomoćnik i vjeroučitelj u Konjicu (1939. – 1945.).²

Školovanje i bogoslovni studij

Pučku školu Stanko (kasnije fra Jenko) Vasilj završio je u Međugorju

(vjerojatno 1921. – 1925.).³ Tada je pučka škola trajala četiri razreda, a gimnazija osam razreda. Nakon toga u rujnu 1925. upisao je Franjevačku

¹ Župni ured Međugorje: Matica krštenih, sv. II. (1913. – 1930.), str. 16., br. 32.

² Arhiv Provincije: Osobni karton; Imenik franjevaca, str. 55, br. 493; A. NIKIĆ, *Hercegovački franjevački mučenici 1524. – 1945.*, Mostar, 1992., str. 211. – 212.; A. MARIĆ, *Tragom ubijenih hercegovačkih fratara*, Mostar, 2007., str. 64.; A. BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb, 2007., str. 682.; Č. MAJIĆ, *U nebo zagledani. Crctice o 66 hercegovačkih franjevaca, komunističkih žrtava koje poznavah*, Široki Brijeg – Zagreb, 2011., str. 245. – 247.

³ Č. MAJIĆ, *U nebo zagledani*, str. 245.

klasičnu gimnaziju na Širokom Brijegu. O tome imamo izvorni dokument. Naime, fra Pavo Dragičević 10. srpnja 1925. obavještava upravu Provincije da je u gimnaziju za sljedeću školsku godinu u prvi razred primljeno 19 kandidata, među kojima se nalazi i Stanko Vasilj pok. Mate. Sljedeći podatak o njemu imamo iz školske godine 1927./28., kada je pohađao 3. razred. Ocjene mu i nisu baš bile sjajne, ali je očito da je razrede redovito prolazio. Razrednik mu je bio dr. fra Mladen Barbarić. Peti razred pohađa školske 1929./30. god.⁴, a 1930./31. šesti razred. U razredu ih je bilo 26, od kojih su 17-orica s uspjehom završila razred, osmorica upućena na popravni ispit, uglavnom iz matematike, a jedan je morao ponavljati razred. Stanko je prošao s dobrim uspjehom. Razrednik im je bio dr. fra Marijan Zubac.⁵ Nakon toga je Stanko pauzirao jednu godinu jer je u kolovozu 1932. stupio u novicijat na Humcu. U školske se klupe na Široki Brijeg vratio ujesen 1932., ali s novim imenom: sad je fra Jenko. U 7. razredu bilo ih je 20, od čega 11 klerika i 9 vanjskih đaka. Fra Jenko je prošao s vrlo dobrim uspjehom, kao i fra Dionizije Lasić, fra Krsto Ravlić i neki drugi, dok je fra Bogomir Zlopaša prošao s odličnim. Razrednik im je bio fra Martin Sopta.⁶ U 8. razredu (1933./34.) samo su 13-orica. Razred je fra Jenko

Hercegovačka franjevačka provincija polagala je mnogo nade u fra Jenka Vasilja. Školovao se i u inozemstvu.

prošao s dobrim uspjehom. Razrednik im je bio dr. fra Arkandeo Nuić. Po svršetku 8. razreda (to bi danas bio 4. razred gimnazije) pristupili su polaganju maturalnog ispita. On je trajao od 10. do 15. lipnja 1934. Predsjednik ispitnoga odbora bio je dr. Nikola Majnarić, izaslanik ministra prosvjete, dopredsjednik dr. fra Krešimir Pandžić, ravnatelj gimnazije, a članovi dr. fra Oton Knezović (hrvatski jezik), dr. fra Fabijan Paponja (povijest), dr. fra Arkandeo Nuić (latinski jezik) i dr. fra Svetozar Petric (francuski jezik). Petorica su bila oslobođena usmenoga dijela ispita (među njima fra Bogomir i fra Dionizije). Fra Jenko je maturirao s vrlo dobrim uspjehom.⁷ Od jeseni 1934. fra Jenko je na Franjevačkoj bogosloviji u Mostaru. U prvoj godini (1934./35.) imao je samo četiri predmeta: apologetiku, povijest Crkve, specijalnu filozofiju i hebrejski jezik. Ocjene su mu bile veoma dobre (9, 8 ½, 9 i 7 ¾), a vladanje uzorno (1). U ljetnom semestru ima iste predmete (ocjene 9, 8 ½, 9 i 8) te ascetiku (9 ¼). Vladanje mu je opet uzorno (1). Druga godina studija (1935./36.) bila je za fra Jenka izvrsna. Ocjene su mu sve odreda 9, osim ascetike (8 ¼). Slušao je i polagao sljedeće predmete: Sveto pismo, dogmatsku teologiju, moralnu teologiju, kanonsko pravo, povijest Crkve i ascetiku. Iste predmete sluša i u

ljetnom semestru, a ocjene su mu još bolje, sve 9 ili 9 ¼. Uz to je imao još jedan predmet: specijalnu filozofiju. Vladanje mu je uzorno (1). U trećoj godini studija (1936./37.) sluša ove predmete: Sveto pismo, dogmatsku teologiju, moralnu teologiju, kanonsko pravo, povijest Crkve, katehетику i specijalnu filozofiju. Ocjene su mu i dalje odlične, sve 9 ili više, osim Svetoga pisma (8 ½). U ljetnom semestru položio je četiri predmeta: Sveto pismo (8), dogmatiku (8 ¼), moralnu teologiju (9) i kanonsko pravo (9).⁸ Iz svega je vidljivo da je fra Jenko bio veoma dobar učenik, redovito s najboljim ocjenama. Na studiju je svakako puno bolji nego u srednjoj školi.

Nakon svećeničkoga ređenja (1937.) fra Jenko je dvije godine studija proveo u inozemstvu, u Francuskoj. Ipak se čini netočnim podatak iz osobnoga kartona da je to vrijeme proveo u Lilleu, proveo ga je u Strasbourgu i Lyonu. General reda dao je obedienciju fra Jenku da može poći u Pariz.⁹ Nije posve jasno gdje je fra Jenko proveo tu prvu akademsku godinu u inozemstvu, u Parizu ili Strasbourgu. Svakako, francuski provincijal iz Metza početkom listopada 1938. javlja hercegovačkom provincijalu da ne može na studij u Strasbourg primiti fra Krunu Pandžića jer se tamo na studiju već nalazi hercegovački klerik fra Jenko Vasilj.¹⁰ Ipak se u sljedećoj akademskoj godini (1938./39.) fra Jenko nalazi u Lyonu. Odatle se javio provincijalu 24. ožujka 1939. moleći da na studiju u inozemstvu može ostati do Božića.¹¹ Kasnije je javio da je u lip-

⁴ A. MARIĆ, *Franjevačka klasična gimnazija na Širokom Brijegu*, II, Mostar, 2011., str. 173., 271., 407.

⁵ Franjevačka klasična gimnazija s pravom javnosti na Širokom Brijegu: *Treći izvještaj za školsku godinu 1930./31.*, Mostar, 1931., str. 24. – 25.

⁶ Franjevačka klasična gimnazija s pravom javnosti na Širokom Brijegu: *Peti izvještaj za školsku godinu 1932./33.*, Mostar, 1933., str. 24. – 25.

⁷ Franjevačka klasična gimnazija s pravom javnosti na Širokom Brijegu: *Šesti izvještaj za školsku godinu 1933./34.*, Mostar, 1934., str. 24. – 26.

⁸ Arhiv Provincije: *Liber classificationum seminarii theologici in Mostar ab an. 1895-(1937)*, ff. 72, 75, 77, 80, 83, 85.

⁹ Dopis generala Reda od 15. srpnja 1937. (Arhiv Provincije: SP, sv. 120, f. 39).

¹⁰ Dopis provincijala iz Metza 6. listopada 1938. (Arhiv Provincije: SP, sv. 125, f. 269).

¹¹ Arhiv Provincije: SP, sv. 126, f. 344.

nju 1939. položio ispite u Lyonu te licencijatu iz crkvenoga prava.¹² Prema tome, gotovo je nedvojbeno da je fra Jenko studirao u Strasbourgu i Lyonu, a ne u Lilleu. Nakon što je završio licencijatu, u istom je mjesecu fra Jenko tražio od provincijala da ljetni raspust može provesti u Dorstenu, što mu je provincijal i odobrio.¹³ U Dorstenu je ostao čitavo ljeto, a onda mu je provincijal krajem rujna poslao obedienciju da se vrati u Provinciju.¹⁴ Na putu prema Zagrebu fra Jenko se zadržao u Beču. Odatle javlja provincijalu da je stigao u Beč, ali čeka nekakvu propusnicu kako bi mogao nastaviti put. Glede studiranja povijesti, o čemu mu je provincijal jednom pisao u Lyon, fra Jenko kaže da bi možda bolje bilo poslati nekoga drugoga jer on ne zna kada će tamo, a da nije ni dobra zdravlja. K tome, položio je licencijatu iz crkvenoga prava pa bi se u budućnosti radije bavio tim područjem.¹⁵ Sve navedeno svjedoči da je fra Jenko bio nada Provincije i da je mogao učiniti puno toga za Crkvu i Provinciju. Međutim, to su brutalno prekinuli komunistički zločinci jednim metkom u zatiljak.

Redovnička i svećenička priprava

U novicijatu na Humcu fra Jenko je bio od 6. kolovoza 1931. do 6. kolovoza 1932. s desetericom kolega. Meštar im je bio fra Eugen Tomić st. Inače, fra Eugen je do danas u Provinciji meštar s najdužim stažem: meštar je bio 16 godina i to nepre-

kidno od 1921. do 1937. Fra Jenko- vi kolege bili su fra Bogdan Čubela, fra Efrem Juričić, fra Dionizije Lasić, fra Vinko Petrović, fra Metod Puljić, fra Kornelije Ravlić, fra Krsto Ravlić, fra Gojko Stojić, fra Branko Šušak i fra Bogomir Zlopaša. Dvojica kolega napustili su zajednicu (V. Petrović i E. Juričić; Juričić je kasnije postao biskupijski svećenik, član Dubrovačke biskupije, umro 1960. i pokopan u Čitluklu), jedan se kasnije u Americi sekularizirao i djelovao kao biskupijski svećenik (K. Ravlić), dvojica su preminuli kao mladi svećenici (G. Stojić i B. Zlopaša), trojicu su ubili partizani 1945. (B. Šušak, M. Puljić i J. Vasilj), jedan je život proveo u Italiji i Americi (D. Lasić), dok su samo dvojica, fra Bogdan Čubela i fra Krsto Ravlić, svećenički i redovnički život proveli u Hercegovini gdje su i preminuli.¹⁶

U novicijatu na Humcu novak fra Jenko Vasilj tužio se na bolove u želucu. Zbog toga ga je meštar fra Eugen Tomić poslao na temeljiti liječnički pregled o čemu piše i provincijalu: »Novak fr. Jenko Vasilj je vrlo dobar i uredan mladić, ali je već od prvog dana novicijata manje-više uvijek bolestan. Ima jako pokvaren želudac i čim se nešto nahladi ima jaku glavobolju i šuštanje u ušima.« Šalje ga na pregled liječniku u Mostar.¹⁷ Poslije je fra Jenko također imao zdravstvenih poteškoća, ne zna se je li sa želucom, ali je svakako molio provincijala da ga ne premješta iz Konjica jer mu ova klima najviše odgovara načetu zdravlju.¹⁸

Fra Jenko je za svećenika zaređen prije nego je završio bogoslovni studij, što je u ono vrijeme bilo uobičajeno. Provincijal je za šestoricu klerika, među kojima je bio i fra Jenko, 27. ožujka 1937. tražio od Sv. Oca dispensu za svećeničko ređenje, vjerojatno od nedostatka dobi. Riječ je o fra Bernardu Katiću, fra Bogdanu Čubeli, fra Dioniziju Lasiću, fra Metodu Puljiću, fra Gojku Stojiću, fra Branku Šušku, fra Jenku Vasilju, fra Bogomiru Zlopaši i fra Emilu Stipiću.¹⁹ Za svećenika je zaređen 23. svibnja 1937. Nakon toga je određen za studij u inozemstvu, kako je već prethodno rečeno.

Dušobrižničko djelovanje

Pa ipak, ni od jednog ni od drugog dodatnog (poslijediplomskog) studija nije bilo ništa. Provincijal fra Mate Čuturić uputio je 23. listopada 1939. fra Jenku, koji se tada nalazio u Mostaru, dekret kojim ga šalje za župnog vikara u Konjic.²⁰ Tu je zamijenio fra Nenada Pehara koji odlazi na studij.²¹ Provincijalat je tražio potrebne ovlasti za fra Jenka od Biskupskog ordinarijata 31. listopada²², a Ordinarijat ga je 2. studenoga potvrdio za župnog vikara u Konjicu.²³ Uskoro je provincijal uputio zamolbu Banskoj upravi u Zagrebu da se fra Jenku Vasilju odobri da može predavati vjeronauk u Konjicu.²⁴ Tu će fra Jenko ostati sve do 1945. Istina, već ga je sljedeće godine provincijal namjeravao premjestiti iz Konjica. Fra Jenko, pak, moli da ga ostavi

¹² Dopis provincijalu od 3. listopada 1939. (Arhiv Provincije: SP, sv. 128, f. 103).

¹³ Provincijalov dopis od 20. lipnja 1939. (Arhiv Provincije: SP, sv. 127, f. 74, 82).

¹⁴ Provincijalov dopis od 24. rujna 1939. (Arhiv Provincije: SP, sv. 127, f. 439).

¹⁵ Dopis provincijalu iz Beča 3. listopada 1939. (Arhiv Provincije: SP, sv. 128, f. 103).

¹⁶ R. JOLIĆ, *Novicijat hercegovačkih franjevaca*, Mostar, 2009., str. 154.

¹⁷ Meštrov dopis provincijalu od 1. veljače 1932. (Arhiv Provincije: SP, sv. 98, f. 17).

¹⁸ Dopis provincijalu od 20. kolovoza 1940. (Arhiv Provincije: SP, sv. 131, f. 164).

¹⁹ Arhiv Provincije: SP, sv. 118, f. 384.

²⁰ Arhiv Provincije: SP, sv. 128, f. 192.

²¹ Provincijalova obavijest rezidenciji u Konjicu od 23. listopada 1939. (Arhiv Provincije: SP, sv. 128, f. 200).

²² Arhiv Provincije: SP, sv. 128, f. 223.

²³ Arhiv Provincije: SP, sv. 128, f. 234.

²⁴ Provincijalov dopis od 22. studenoga 1939. (Arhiv Provincije: SP, sv. 128, f. 299).

jer mu klima odgovara zdravlju. K tome, dobro je vršio svoju službu vjeroučitelja u građanskoj i osnovnoj školi, vodio Društvo sv. Ante i radio u dušobrižništvu. Premještaj bi se protumačio kao kazna. Već se, naime, pročulo da će ga premjestiti pa su ga zbog toga mnogi pitali za razlog. Provincijal mu je prije kao razlog naveo to što nije bolje upućen u pjevanje. Ali tu su časne sestre i fra Berislav Mikulić, koji se dobro razumiju u glazbu, a i u školu će uskoro doći jedan glazbenik. On svakako želi i dalje ostati u Konjicu.²⁵ Molba mu je bila uslišana. I za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske fra Jenko je bio vjeroučitelj u istome mjestu. O tome je provincijal fra Krešimir Pandžić obavijestio Ministarstvo nastave u Zagrebu 3. rujna 1941. te molio da ga se potvrdi na toj službi.²⁶

Fra Jenko je u Konjicu imao poteškoća s talijanskom vojskom. Nije podnosio njihovu bahatost i bezobrazluk o čemu se nije libio javno iznijeti svoje stavove. Stoga je Komanda talijanske divizije iz Mostara uputila Provincijalatu pritužbu na vladanje konjičkih franjevac fra Krste Ravlića i fra Jenka Vasilja prema talijanskoj vojsci nakon što su Talijani oslobodili Konjic od partizana. Dotični su franjevci, naime, optužili talijanske vojnike za krađu, što – kako piše njihova komanda – nije istina.²⁷ Znajući koja su sve zla talijanski vojnici uz pomoć svoje »milicije« – četničkih hordi – činili hrvatskom katoličkom puku u hrvatskim krajevima (sjetimo se samo Rame 1942!), sigurno je da

Sv. potvrda u Međugorju 1944. U sredini je biskup don Petar Čule, a fra Jenko je krajnji desno

su spomenuti franjevci bili potpuno u pravu i da ni najmanje nisu pretjerali u procjeni talijanskih vojnih snaga.

Krajem 1944. provincijal je fra Jenka imenovao vikarom rezidencije u Konjicu umjesto fra Nikole Ivankovića²⁸, dotadašnjeg kratkotrajnog župnog vikara, koji je imenovan dušobrižnikom hrvatske vojske u Sarajevu.²⁹ Fra Jenko je tijekom rata barem neko vrijeme bio i duhovnik hrvatske vojske smještene u Konjicu. Tu je službu obavljao do 25. siječnja 1945. Naime, već je 18. siječnja te godine fra Tugomir Soldo molio provincijala da ga se privremeno imenuje duhovnikom II. gardijskog zdruga, zacijelo sa sjedištem u Konjicu, umjesto dotadašnjeg duhovnika fra Jenka Vasilja. Njegovu je molbu preporučio i konjički župnik

fra Svetozar Petric.³⁰ Provincijal je na to uputio molbu Popunidbenom zapovjedništvu u Mostar da se za duhovnika toga zdruga imenuje fra Tugomir Soldo.³¹

Smrt

Sve je to, međutim, bilo kratkotrajno jer je njemačko-hrvatska obrambena crta bila u rasulu i uskoro su se te vojske počele povlačiti prema sjeverozapadu, sve do austrijske granice. S njima se najvjerojatnije povlačio i fra Jenko Vasilj. O njegovoj sudbini više nema gotovo nikakvih podataka. U njegovu je osobnome kartonu navedeno samo toliko da su ga u mjesecu svibnju 1945. ubili partizani kod Klanjca u Hrvatskom zagorju.³² Ubijen je u 31. god. života, 14. god. redovništva i 8. god. sve-

²⁵ Dopis provincijalu od 20. kolovoza 1940. (Arhiv Provincije: SP, sv. 131, f. 163).

²⁶ Arhiv Provincije: SP, sv. 134, f. 199. Usp. i provincijalov dopis od 7. travnja 1942. (Arhiv Provincije: SP, sv. 135, f. 313).

²⁷ Dopis Provincijalatu od 19. srpnja 1942. (Arhiv Provincije: SP, sv. 136, f. 267).

²⁸ Provincijalov dopis od 4. prosinca 1944. (Arhiv Provincije: SP, sv. 144, f. 557).

²⁹ Fra Nikola je preživio kolone smrti 1945., ali je iste godine bio osuđen na dugogodišnju tamničku kaznu. U tamnici je bio do ožujka 1951. Ponovno je uhićen u Ljubuškom u travnju 1952. Umro je na putu od Ljubuškog prema Mostaru od komunističkog zlostavljanja. Predan je mrtav franjevcima u Mostaru. Preminuo je 21. svibnja 1952. Pokopan je na groblju Šoinovac (Ž. ILIĆ, »Mučenik fra Nikola Ivanković«, u: *Kršni zavičaj*, br. 36/2003., str. 79. – 84.).

³⁰ Arhiv Provincije: SP, sv. 149, f. 20 (spis nedostaje, ali za njegov kratki sadržaj znamo iz Urudžbenog zapisnika).

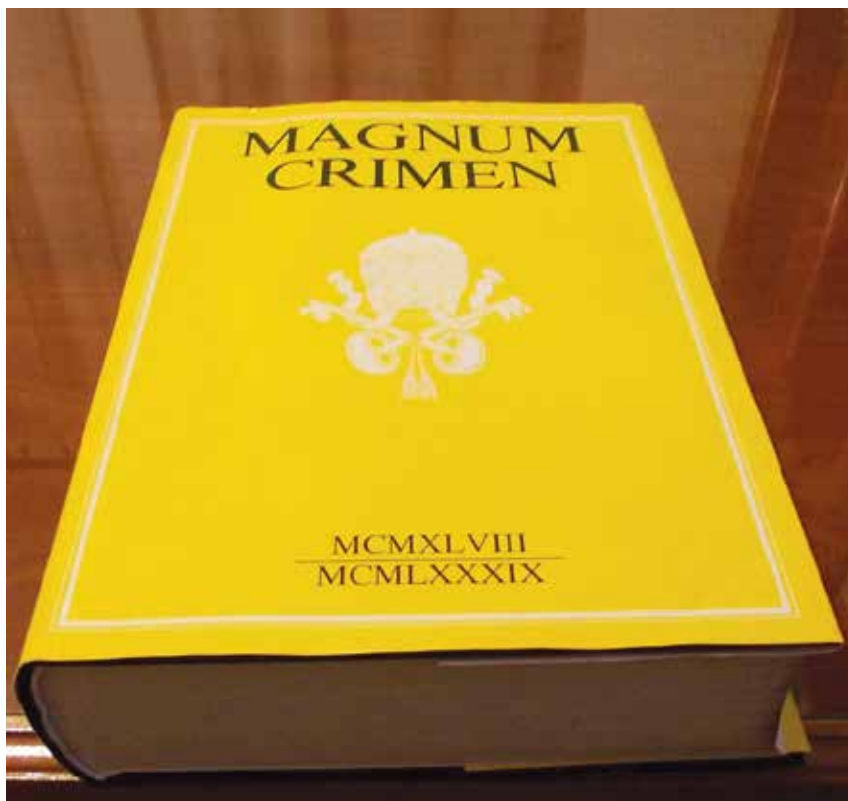
³¹ Provincijalov dopis od 25. siječnja 1945. (Arhiv Provincije: SP, sv. 149, f. 20; spis nedostaje, ali za njegov kratki sadržaj znamo iz urudžbenog zapisnika).

³² Arhiv Provincije: Osobni karton.

ćeništva. Za grob mu se ne zna.

O njegovim posljednjim mjesecima života ovako je zapisao dr. fra Častimir Majić: »Poslije šest plodnih godina rada u ožujku 1945. pridružio se hrvatskoj vojsci u povlačenju i pošao prema Zapadu u potrazi za sigurnijim boravištem. Val masovnog hrvatskog povlačenja prema Austriji, početkom svibnja 1945., zahvatio je i njega te se pridružio stotinama tisuća vojnika i civila koji su srljali u maglu životne neizvjesnosti. Taj opći egzodus hrvatskoga mnoštva završio je tragično kao i on u njemu. Stradao je u hodnji smrti na putu od Bleiburga u domovinu. Nekrologij Hercegovačke franjevačke provincije bilježi 10. svibnja 1945. kao nadnevak njegove smrti, dok je on najvjerojatnije ubijen 18. svibnja u blizini slovenskog grada Maribora. Istina, neki tvrde da su ga vidjeli kod Klanjca i da je možda ubijen u Zagrebu. (...) Fra Jenko je zemaljske putove zapečatio vlastitom krvlju i s drugom svojom subraćom iz Hercegovačke franjevačke provincije otputovao u kraljevstvo vječna mira i istinske slobode.«³³ S. Emilija Vasilj kasnije je čula da je fra Jenko ubijen negdje u Zagrebu, ali nije znala ništa поближе o tome.³⁴ U fra Jenkovo obitelji su, pak, čuli da je ubijen u Ivanić Gradu, ali im pojedinosti o tome nisu poznate.³⁵ Tako je, dakle, o mjestu i nadnevkju njegove smrti sve nejasno. Svakako, ubijen je u jednoj od bezbrojnih kolona smrti u povratku s austrijsko-slovenske granice, a ubili su ga komunistički zločinci.

Kakva je bila fra Jenkova »krivnja« i zbog čega je brutalno usmrćen u 31. godini života? To je veoma teško znati jer ne postoji nikakva presuda iz koje bismo to mogli saznati. Usput, od 66 ubijenih

Naslovnica zloglasne knjige masona Viktora Novaka

hercegovačkih franjevaca suđeno je samo jednom jedinom - dr. fra Radoslavu Glavašu u Zagrebu u lipnju 1945. Tada je u samo jednom danu na smrt, zajedno s njime, ili na druge teške kazne osuđeno još gotovo 60 osoba. Dakako, bez ikakve mogućnosti obrane. Tako o fra Jenkovo »krivici« možemo saznati tek iz zloglasne knjige Viktora Novaka *Magnum crimen*, koja je i nastala radi opravdanja komunističkih zločina nad katoličkim svećenicima. Novak o njemu piše kratko: »Među svim konjičkim franjevačkim ustašama kao da je najagilniji i najuporniji organizator pobješnjelog ustaštva bio fra Jenko Vasilj.«³⁶ Stavljajući po strani Novakovu komunističku frazeologiju, zanimljivo je da ni on nije siguran u svoju tvrdnju. Što na to kaže fra

Tugomir Soldo u svojem izvrsnom odgovoru na Novakove laži? »Fra Jenko Vasilj nije mogao biti "organizator pobješnjelog ustaštva", jer nikada nije bio ustaša, niti je sa ustašama surađivao. Bio je po političkome uvjerenju nacionalista, ali je bio vrlo trijezan i razborit misnik. Bio je kateheta i krasno je djelovao i liturgijski pokret među đaštvo i svijetom razvio. Bavio se u pravome smislu kršćanskim odgojem mladeži i liturgijom. Imao je pripravljen za tisak veliki svezak liturgijskih propovijedi i konferencija.«³⁷ Tako je fra Jenko platio glavom ne zbog »pobješnjelog ustaštva«, nego jer je odlično radio s mladima i tako ih zauvijek pridobio za Katoličku crkvu, pa komunisti s takvima nikada nisu mogli računati. ✍

³³ Č. MAJIĆ, *U nebo zagledani*, str. 246. – 247.

³⁴ Arhiv Vicepostulature na Širokom Brijegu: Svjedočanstvo s. Emilije Vasilj (razgovarao fra M. STOJIĆ), str. 21.

³⁵ A. BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, str. 682.

³⁶ V. NOVAK, *Magnum crimen. Pola vijeka klerikalizma u Hrvatskoj*, Zagreb, 1948., str. 657.

³⁷ T. SOLDI, »Držanje katoličkog svećenstva u Hercegovini za vrijeme Drugoga svjetskog rata«, u: *Hercegovina franciscana*, br. 7 (2011.), str. 403.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»fra Leo Petrović i 65 subrača«, VII., 1 (12),
Široki Brijeg, 2014.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14,
88220 Široki Brijeg
HR: Humac 1, p. p. 1, 20352 Vid

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilu izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD;
Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Poteškoće su nas zaista stisle sa svih strana, ali to ne znači da smo izgubili nadu. Dapače. Idemo naprijed dokazujući da znamo što znači biti pravi ljudi i pravi kršćani.

Udruga *U ime obitelji* izvojevala je veličanstvenu pobjedu u obrani braka. Trebalo je, na žalost, dokazivati da je on zajednica muškarca i žene. Drukčije su, naime, držali oni zadojeni komunističkim, liberalnim i sličnim namislima. Takvi su doveli do toga da je tijekom XX. stoljeća ubijeno više od 600 osoba iz hijerarhije Crkve u Hrvata, a ubijeni iz puka Božjega broje se na stotine tisuća. Don Anto Baković o svemu je napisao knjigu *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*. Odgovor je to na želju pape Ivana Pavla II. da se dolaskom novoga tisućljeća popišu žrtve komunističkog sustava. Biskup don Mile Bogović ozbiljno je sve shvatio pa je počeo graditi Crkvu hrvatskih mučenika i govoriti što je to zapravo mučeništvo. Kasnije iz svega izrasta Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Između ostaloga, do sada je održala simpozij *Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine* te izdala zbornik radova. Uskoro će, uz Božju pomoć, biti i simpozij koji pobliže govori o samome mučeništvu. Komisija je već počela i s popisivanjem katoličkih žrtava iz vremena komunističke vladavine te s traženjem mučenika među njima. Na raznim stranama Crkve u Hrvata djeluje više postulatura i vicepostulatura, a neki se spremaju krenuti tim putem. Crkva se, dakle, pokrenula.

Ni država Hrvatska ni država BiH, gdje su Hrvati konstitutivan narod, na žalost ne idu tim putem. Svakako treba izdvojiti povjerenstva za obilježavanje i uređivanje grobišta iz Drugoga svjetskog rata u Herceg Bosni, BiH. Međutim, to je naum nastao odozdo, iz puka. U Hrvatskoj ni toga nema. Umjesto sustavne brige o nevino pobijenima ili o dostojnom zatvaranju povijesne stranice Drugoga svjetskog rata, tamo je sve zgurano pod Ministarstvo branitelja kojemu je »netko« zapovjedio da kad se već ne može postići da ne postoje posmrtni ostatci pobijenih, onda se može postići da se zatru svi drugi tragovi i time otupe ta događanja. U suprotnosti je to s rezolucijom Vijeća Europe koje je 23. kolovoza prozvalo Danom sjećanja na žrtve totalitarizama (nacionalsocijalizma, fašizma i komunizma) i pozvalo države da se suoče s tim teškim nasljedom. Ovdje to očito nije slučaj.

Zahvaljujući odgovornu radu (hvala svima), uspjeli smo pronaći i fra Martina Soptu i fra Slobodana Lončara. Pokopat ćemo ih u samostanskoj crkvi na Širokom Brijegu 7. veljače 2014. No, osim njihovih posmrtnih ostataka imamo i predmete koji su njima ili drugim pobijenim pripadali. A oni mnogo kažu o svemu.

Možemo zaključiti da se ne ćemo dati. Tko je s Bogom, taj je pobjednik, unatoč svim poteškoćama.

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Istraživanja	40
Podsjetnik	20	Pobijeni	44
Povijesne okolnosti	25	Nagradni natječaj	51
Povjerenstva	39	Razgovor	56